

ЖИВОРАД НЕДЕЉКОВИЋ

Уредништво Летописа: *Чини се да са развојем интјернетја и његовим ширењем јосјаје уочљиво да се књижевност јолако сели на сајбер јросјоре. Када је у ишјању јроза, ја селидба је довела је до насјања нових жанрова (јивитјер јроза), нових начина јисања (инитјерактивна јроза) и чиијања (хитјершексј), као и до нових комбинација чиијања и јисања (фан-јроза). Да ли ће у јом јрелазу/селидби у нове, виртуелне јросјоре јоезија осјити исија, или ће се, и у ком смеру, јроменији?*

Живорад Недељковић: Ако направимо аналогију са селидбама народа и могућом асимилацијом њихових делова, што се дешавало кроз историју и што се дешава и данас, онда бисмо могли да имамо разлога за забринутост, јер је у процесима асимилације на одређеној територији матерњи језик губио снагу, суштајао, нестајала је његова поезија. Међутим, у случају поезије, језик се сели из медија у медиј, не из једне државе у другу, у којој већински народ свесно или несвесно потискује све што је придошло, граби и потиरे вредности. Тако можемо са приличним поуздањем рећи да ће суштина језика бити недирнута. При таквим селидбама поезија ће се вероватно мењати, дешавале су се промене и раније, с појавом филма и телевизије, на пример, али за њену суштину не треба страховати. А какве ће промене бити, који ће бити њихов обим, није лако предвидети. И да никаквих селидби нема, промена би било. Увек ће их и бити, само индукованих на други начин.

Могли бисмо рећи да је модерна јроза – јоитја за немогућом јрозом. Сличан јуји је имала и модерна јоезија. Она је насјојала да јоитјереби јеснички маитјеријал који до јада није јосјојао или

Играли се овако или онако, потезали упечатљива или мање ефектна поређења, на крају се све сведе на индивидуални таленат, на његове моћи и потребе. Све је на њему, зато је тешко уопштавати. Несумњиво, ни трага нема од неутралности, ма са чим поредили песника.

Један од лајтмотива размишљања о поезији јесте смањивање броја читалаца, или бар читалаца шtamпаних збирки поезије. Шта је разлог овом тренду и да ли он и на који начин повратно делује на стварање поезије?

Постоје сведочења да поезија никада није имала велики број читалаца, а несумњиво је да је он увек био већи него што је данас. Углавном је знано и због чега је у опадању. Реч је, најпре, о самој природи поезије која тражи посвећеност и помност, тражи најбоље читаоце, а таквих је све мање. Савремени човек, дакле и читалац, обузет продукцијом технолошке цивилизације, последњих деценија спутан је, не само овде, мучном борбом за пуки опстанак. Може ли марити за поезију, ако му је мисао усмерена на то да породици и себи приушти макар и минимална средства за живот.

Упркос свим ограничењима, чини се да повратног дејства нема; поезија, будући елитистичка уметност, увек је рачунала на најбоље, најквалификованије читаоце. Таквих је мало и у оним заједницама које су, за разлику од наше, лишене свих, или барем крупних, брига. Таквим читаоцима, истинским верницима, права ће се поезија обраћати на начин који је примерен, поштујући њихова очекивања, поштујући сопствене могућности и неспутаност, природно подижући линију сваког хоризонта.

Једна од најјачих метафора књижевности је одломак из Књиже о Јову у којој Јов каже: „О кад би се написале ријечи моје! кад би се ставиле у књигу! Писаљком звезденом и оловом на камену за вјечни спомен кад би се урезале!” Да ли савремени песник још увек тежи да исписује речи урезане у камен, или се мири са судбином да је оно што записује ближе писању транжицом по ћеску?

У доба свакојаких деструкција и разарања, нема валидних доказа да би и најтврђи, сакривен и заштићен, камен претрајао. Дакле, рекло би се да није ствар у камену, још бисмо му на плећа могли натоварити повелик терет, можда и загадити његову камену душу том тако варљивом мишљу о трајности. Трајност би се можда могла поуздати у промену друштвених околности, у однос политичке елите према уметности уопште. Лишен илузија, савремени

песник пише гранчицом по песку, и као да ипак зна, или се барем нада, да ће његов рукопис увек неко видети, прочитати и упамтити. Да ће упамћено пренети даље, активирајући мисао о трајности. Од тог милостивог чина до вечности дуг је и неизвештан пут. Када бисмо знали шта је на његовом крају, тамо где се он с нечим или с неким спаја, тамо где се отварају или затварају видици, можда не би било поезије, или барем потребе да је записујемо. Овако, изгледа да је све у савршеном реду, уосталом и песак је бивши камен. Ако се сагласимо да је и свако његово зрнце такође камен, остаје, у крајњем случају, без ма и зрнца ироније, тек да прилагодимо клесарски алат. Наравно, и вештину.

ЖИВОРАД НЕДЕЉКОВИЋ

ПОТОК У НОЋИ

Филипу Жакотеу

*Ако је скривање нужнос̄и,
Он има највише̄ љрава да буде
Невидљив; може ли ко да му буде раван,
Да буде фонтана у лишћу, као ш̄ио је
Овај славуј, неуморан љод мокром месечином,
У свеју избледелом од силних љокушаја
Да га љрикажемо какав није.*

*А ова вода ш̄ио љрска и кајље, кајље
И нарушава неред, зна какав је свеј.
Ниш̄ија не с̄ира, само чисту радос̄и
Таложу, увек саградивши само кров.*

*Да сам начас барем поток скривен у ноћи,
Као љишца, и ја бих градио само кровове
Да одавде не оде жалосни говор о љеби
Свеј, ни неразумни говор љвој
Нас̄ио у љвом живом блају.*

*И ја бих да сам нечија нужнос̄и
Бранио да чује свагдашњу иронију
Онај ш̄ио наслушао се лудих жубора
И нагледао љосрнућа, ље сада бира градену радос̄и.*

*Дизао сам кровове, није да нисам,
Само њих, и мора бићи да са оне с̄ирани,
С̄ишкнем ли љраво да видљив будем,
Још има речи које ће бићи моје.*